

Anselm Grün

**Teljes élet
cölibátusban**

Második, bővített kiadás

BENCÉS KIADÓ
Pannonhalma, 2012

A mű eredeti címe és kiadója:
Anselm Grün OSB:
Ehelos – des Lebens wegen
Münsterschwarzacher Kleinschriften 58.
© Vier-Türme-Verlag, Münsterschwarzach,
9., überarbeitete und aktualisierte Auflage, 2003

Fordította
Várnai Jakab OFM

Lektorálta
Somorjai Gabi

Borítófotó: *Horváth Tamás*

Hungarian translation
© Bencés Kiadó és Terjesztő Kft.
Pannonhalma, 2012

Tartalom

Bevezető.....	5
1. Az anima és az animus megengedése	13
2. A szexualitás megengedése.....	21
3. Az emberi szeretet megengedése.....	57
4. Isten szeretetének megengedése.....	69
5. Az istenszületés megengedése önmagunkban	83
Zárszó.....	103
Jegyzetek	107

Bevezető

Napjainkban gyakran megkérdőjelezzük a cölibátus, a papi nőtlenség létjogosultságát. Nem akarok belemenni ebbe a vitába: személy szerint el tudnám képzelni, hogy legyenek nőtlen és házaspapok is, de ebben a könyvben azt a kérdést próbálom körüljárni, hogyan lehet értelmes életet folytatni cölibátusban. Mindenekelőtt a szerzetesekre és szerzetesnőkre vonatkoztatom a kérdést, de a világi papok helyzetéről sem feledkeztem meg. Gondolok persze a sok szinglire is.

Evangélikus részről az ópietista egyesület (altpietistische Gemeinschaft) szinglibizottsága egyszer meghívott, hogy számoljak be e könyv témájáról. Először azt gondoltam, hogy a szerzetesi cölibátus és a szinglik magánya távol áll egymástól. A szinglikkel folytatott beszélgetések azonban meggyőztek, hogy nincs mindig nagy különbség köztük. Sok szerzetes nem gondolta végig tudatosan a cölibátus témáját, mielőtt belépett volna a rendbe. Életük folyamán újra és újra tudatosan dönteniük kell a házasság nélküli élet mellett. A szinglik sorsa is hasonló. Különböző okoknál fogva egyedül maradtak. Valamikor azonban nekik is végig kell gondolniuk, hogyan szeretnék alakítani magányos életüket, tudatosan elfogadják-e azt, vagy mindig a házasságon

törük a fejüket. Akárhogyan is, meg kell találniuk azt a módot, amely lehetővé teszi, hogy cölibátusukat gyümölcsözővé tegyék a maguk és mások számára.

Nemrégiben két fiatal testvér egy kurzuson vett részt, mely az evangéliumi tanácsokkal foglalkozott. Evangéliumi tanácsokon a középkor óta az engedelmesség, a szegénység és a tisztaság három fogadalmát értjük. A kurzuson remek teológiai előadások hangzottak el a három fogadalomról, így a tisztasági fogadalomról is. Testvéreim azonban nem elméleteket akartak hallani, hanem megkérdezték az előadókat, hogy a gyakorlatban hogyan bánnak a nőtlenséggel, hogyan kezelik szexualitásuk konkrét kérdéseit. Az előadók azonban erről nem adtak felvilágosítást. Testvéreim nem voltak elégedettek, amikor a kurzusról visszajöttek. Bár az evangéliumi tanácsokról jó néhány remek könyv létezik, fiatal testvéreim élményétől indítva mégis úgy döntöttem, hogy a tisztasági fogadalmat választom témámul. Azt is remélem, hogy ezeket a gondolatokat nem éri majd az a szemrehányás, hogy túlságosan elméletiek.

A zsinat után az számított modernnek, ha az evangéliumi tanácsok jel-szerepéről beszéltünk. Főleg a házasságról való lemondást tartottuk eszkatologikus jelnek, Isten eljövendő Országá jelének. Az egyik testvér,

amikor monostorunkban a fogadalmakról beszélgettünk, annak a véleményének adott hangot, hogy neki bizony semmi kedve nincs eszkatológiai kresztábla módjára álldogálni a világban. Muszáj, hogy a házasságról való lemondásnak önmagában is legyen valamilyen értelme és értéke. Nem lehet pusztán jel. Senki sem élhet úgy, hogy csak jel akar lenni. Muszáj, hogy önmagában is értelme legyen az életének. Ezért ebben a könyvben pozitív módon szeretnénk rákérdezni, hogy mit jelent a házasságról való lemondás.

Van egy sor olyan antropológiai kezdeményezés, amely az evangéliumi tanácsokat az emberré válás lehetőségeiként értelmezi. Schultz-Hencke pszichoanalitikus az evangéliumi tanácsokban az embernek olyan alapvető vonásait látja meg, amelyek ösztöneinek egy bizonyos, nagyon konkrét módon való kezelését mutatják.¹ Az evangéliumi tanácsok megpróbálják művelni és szublimálni az ember alapvető ösztöneit.

Egy másik megközelítés Bernd Fraling würzburgi morálteológus nevéhez fűződik, aki a paderborni Eugen Drewermanntól kiinduló kezdeményezéshez kapcsolódik. Ő úgy tekinti az evangéliumi tanácsokat, mint hitből adott választ az ember alapvető szorongásaira.² Az elidegenedéstől való félelemre az a természetes reakciónk, hogy görcsösen önmagunkba kapaszkodunk. Az enge-

delmesség arra nyújt lehetőséget, hogy az elevenlésemre igényt tartó Isten iránti hitből megszabaduljak az önmagamhoz való hamis ragaszkodástól. Az éhen maradástól való félelemre úgy reagálunk, hogy anyagi javakat gyűjtünk. Ezzel szemben a szegénység fogadalma szabaddá tesz bennünket az Istenbe vetett bizalom által. Megváltozik viszonyunk az anyagi dolgokhoz, kialakul a helyes arányérzék. Az élet bizonytalanságától való félelemre úgy válaszol az ember, hogy szövetséget köt és családot alapít, melyben védve és támogatva érzi magát. Az emberi kapcsolatok azonban, ha túlságosan kapaszkodunk beléjük, könnyen megromlanak. A házasságról való lemondás azt mutatja meg, hogy aki bizalommal Istenbe rejti el életét, annak emberi kapcsolatai is sikerülnek. Ezáltal válik lemondása a hit válaszává az élet bizonytalanságának félelmére.

Ezek a kezdeményezések mindenképpen segítenek abban, hogy az evangéliumi tanácsokat ne csak mint jeleket, hanem mint az ember önmegvalósításának lehetőségeit értelmezzük. Én egy másik modell keretében szeretném a házasságról való lemondást vizsgálni. Számomra az engedelmesség, a szegénység és a házasságról való lemondás három fogalma három lépést jelent az emberré válás felé, mégpedig az elfogadás (*Annehmen*), az elengedés (*Loslassen*) és a megen-

gedés (*Zulassen*) lépéseit. Ez a három lépés elengedhetetlen ahhoz, hogy sikerüljön önmagunkká válnunk. Be lehet őket gyakorolni a meditációval, a légzés figyelésével, az eukharisztia ünneplésében, vagy akár egy pszichoterápia során. Az engedelmesség, a szegénység és a házasságról való lemondás során egész életünkkel gyakoroljuk be ezt a három lépést.

Az engedelmesség azt jelenti, hogy elfogadom önmagamat erősségeimmel és gyöngeségeimmel együtt, elfogadom, hogy másokkal együtt létezem, elfogadom Isten akaratát, ahogyan az felismerhető a belső érzékre való hallgatásban, a testemre, álmaimra, gondolataimra és érzéseimre való hallgatásban, a fölém helyezett emberekre, az én megérzéseimnek esetleg ellentmondó előljárókra való hallgatásban, a Szentírás olvasásakor az Isten Igéjére való hallgatásban. Igazi valómat csak akkor találom meg, ha Istenre hallgatok. Nagyon gyakran ugyanis idegen hangokra hallgatunk, és hagyjuk, hogy azok mondják meg, milyenek legyünk. Az Istenre hallgatás megszabadít minket ezektől a hangoktól. A monostori engedelmesség jellegzetessége szerint számolok azzal, hogy Isten különösen az előljáró által szólíthat meg engem. Ennek során az előljáró szavát soha nem szabad összetévesztenem Isten szavával. Csak arra kell figyelnem, hogy mit akar nekem az

előjáró által Isten mondani. Az előjárónak adott engedelmesség pusztán egyik konkrét formája a közösséggel szembeni engedelmességnek, és begyakorlása az Isten iránti engedelmességnek.

A szegénység az elengedést jelenti, amikor kiengedjük kezünkől az anyagi javakat, az anyagi biztonságot és a rendezetlen birtoklási vágyat. Nem beszélhetünk azonban a szegénységről mindig dorgáló hangnemben. Nem arról van elsősorban szó, hogy elég szegényen élünk-e, vagy hogy mit teszünk a szegényekért, hanem arról, hogy készek vagyunk-e életünket megosztani velük. A szegénységről józanul kell beszélni. Mindenki ki tudja számítani életének költségbeli vonatkozásait, és össze tudja őket hasonlítani a társadalom más csoportjainak megfelelő statisztikai adataival. Ekkor látja, hogy kikhez is tartozik. S gyakran rájövünk, hogy a kolostori szegénység nagyobb biztonságot jelent, mint sok család szegénysége. A tulajdon elengedése képessé tesz a közösségre. Hogy mennyire vagyok hajlandó pénzemet és dolgaimat a közösségben testvéreimmel megosztani, az nagyon konkrét próbaköve annak, hogy mennyire vagyok hajlandó másokkal közösségben élni.

A szegénység azonban nemcsak az anyagi, hanem a szellemi tulajdonról való lemondást is jelenti. Lelkileg is meg kell osztani ta-

pasztalatainkat. A lelki szegénység azt jelenti, hogy nem kutatunk folyton mohón újabb lelki módszerek és könyvek után, hanem egyre egyszerűbbé válunk imádságunkban. A szerzetesek számára az egy szóra szorítkozás (*ruminatio*, Jézus-ima) a lelki szegénység konkrét formája volt. Végül pedig jelenti a szegénység önmagunk elengedését. Mi magunk állunk ugyanis útjában annak, hogy Isten egészen átjárjon minket. A szegénység azt jelenti, hogy szabaddá válunk önmagunktól, elfelejtjük magunkat, egészen Istenre irányulunk, leborulunk előtte és hallgatunk.

Elfogadás és elengedés összjátékában alakítja az ember a rendelkezésre álló anyagot, amelyből egyszeri és fölcserélhetetlen képet ki kell alakítania. Az elfogadás és az elengedés formálhatóvá teszi az anyagot, de az alak, amelyet ennek az anyagnak fel kell vennie, nem a saját erőfeszítésünk révén bukkan elő, hanem ajándék, amelynek elfogadására fel kell magunkat készítenünk. A házasságról való lemondásban erről az elfogadásról, az Istenről az embernek adott képmás integrálásáról van szó. A házasságról való lemondásról tehát most csak az integrálás szempontjából szeretnék írni. Biztosan van sok egyéb hangsúly és szempont is, az irodalom bősége miatt azonban szabad legyen megtennem ezt a szűkítést. Tekintettel vagyok a korai szerzetesek tapasztalataira is, ahogy a

4. századi Evagriosz Pontikosz értelmezte őket; s gyakran említek majd olyan példákat, amelyeket az atyák mondásai hagyományoztak ránk: ezeket az 5. században gyűjtötték egybe, hogy ébren tartsák az egyiptomi sivatagban élő öregek emlékezetét.